

प्रश्न थोडक्यात उत्तरे लिहा

- 1) भारतीय अर्थव्यवस्थेची मूलभूत वैशिष्ट्ये लिहा
- 2) आर्थिक नियोजन म्हणजे काय व वैशिष्ट्ये लिहा
- 3) आर्थिक नियोजनाची उद्दिष्टे व प्रकार स्पष्ट करा
- 4) अकराव्या पंचवार्षिक योजनेची उद्दिष्टे स्पष्ट करा
- 5) बाराव्या पंचवार्षिक योजनेची उद्दिष्टे स्पष्ट करा
- 6) खाजगीकरण म्हणजे काय व उद्दिष्टे स्पष्ट करा
- 7) उदारीकरण म्हणजे काय व त्याचे परिणाम लिहा
- 8) जागतिकीकरणाचा अर्थ व फायदे लिहा
- 9) भारताच्या अर्थव्यवस्थेमध्ये शेतीच्या भूमिकेला महत्व स्पष्ट करा
- 10) उत्पादकता म्हणजे काय व शेतीची उत्पादकता मापनाच्या पद्धती स्पष्ट करा
- 11) भारतातील शेतीची उत्पादकता कमी असण्याची कारणे स्पष्ट करा
- 12) शेतजमिनीचे तुकडीकरण थांबविण्यासाठी उपाय सुचवा
- 13) शेतीचे औद्योगिकीकरणात महत्व स्पष्ट करा
- 14) देशाच्या आर्थिक विकासात शेतीचे महत्व लिहा
- 15) शेतीच्या विपणनातील दोष स्पष्ट करा
- 16) शेतजमिनीचे विभाजन संकल्पना स्पष्ट करा
- 17) शेतीची उत्पादकता वाढविण्यासाठी उपाय सुचवा
- 18) भारत सरकारच्या नवीन औद्योगिक धोरणाचे वस्तुनिष्ठ मूल्यमापन करा
- 19) भारतीय अर्थव्यवस्थेत लघु उद्योगांचे महत्व स्पष्ट करा

- 20) लघु उद्दोगापुढे असणान्या समस्याची चर्चा करा
- 21) लघु उद्दोगाच्या विकासासाठी करण्यात आलेल्या उपायांची माहिती लिहा
- 22) औद्योगिक कलह संकल्पना स्पष्ट करा
- 23) औद्योगिक कलहाचे परिणाम व प्रतिबंधात्मक उपाय स्पष्ट करा
- 24) कामगार संघटनेची कार्ये स्पष्ट करा
- 25) लघु उद्दोगाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा
- 26) भारताच्या अर्थव्यवस्थेच्या दृष्टीकोनातून आयात व्यापाराचे महत्व स्पष्ट करा
- 27) भारताच्या अर्थव्यवस्थेच्या दृष्टीकोनातून निर्यात व्यापाराचे महत्व स्पष्ट करा
- 28) भारताच्या आयात धोरणाचे स्पष्टीकरण करा
- 29) भारताच्या निर्यात धोरणाचे स्पष्टीकरण करा
- 30) दारिद्र संकल्पना स्पष्ट करा व दारिद्र्याची कारणे स्पष्ट करा
- 31) दारिद्र निर्मूलनासाठी करण्यात येणाऱ्या उपाय योजनाची माहिती लिहा
- 32) बेकारीची संकल्पना स्पष्ट करून प्रकार लिहा
- 33) बेकारीच्या कारणांची माहिती लिहा
- 34) स्वयंसहाय्यता गटाची संकल्पना स्पष्ट करून वैशिष्ट्ये लिहा
- 35) स्वयंसहाय्यता गटाच्या स्थापनेची संकल्पना स्पष्ट करा
- 36) पर्यावरणाची संकल्पना स्पष्ट करून पर्यावरणाचे प्रकार स्पष्ट करा
- 37) नैसर्गिक संसाधने म्हणजे काय व त्याचे प्रकार लिहा
- 38) वायू प्रदूषण म्हणजे काय व वायू प्रदूषणाची कारणे लिहा
- 39) जल प्रदूषण म्हणजे काय व जल प्रदूषणाची कारणे लिहा
- 40) भूमी प्रदूषण म्हणजे काय व भूमी प्रदूषणाची कारणे लिहा
- 41) जागतिक तापमान वाढीची संकल्पना स्पष्ट करून कारणांची चर्चा करा
- 42) पर्यावरणाचे घटक लिहा

बी ए भाग 3 (सेमिस्टर 6)

1) यांना लोकसंख्याशास्त्राचे जनकसंबोधण्यात येते

अ) जॉन ग्रॉट ब) माल्थस क) एडविन कॅनन ड) यापैकी नाही

2) थॉमस माल्थस यांचा जन्म या वर्षी झाला

अ) 1756 ब) 1766 क) 1776 ड) 1777

3) यांच्या मते लोकसंख्या भूमितीय पद्धतीने वाढते

अ) प्लेटो ब) जॉन ग्रॉट क) रॉबर्ट माल्थस ड) यापैकी नाही

4) युक्त लोकसंख्या सिद्धांत यांनी मांडला

अ) एडविन कॅनन ब) जॉन ग्रॉट क) रॉबर्ट माल्थस ड) यापैकी नाही

5) इ.स. 1921 मध्ये भारतात मृत्यूदर प्रतिहजार होता

अ) 48.6 ब) 50 क) 66 ड) 78

6) या वर्षाला महाविभाजन वर्ष म्हणतात

अ) 1921 ब) 1988 क) 1950 ड) 1998

7) या वर्षाला लोकसंख्या विस्फोट वर्ष म्हणतात

अ) 1951 ब) 1976 क) 1988 ड) 1977

8) इ.स. 1921 मध्ये भारतात जन्मदर प्रतिहजार होता

अ) 49.2 ब) 57 क) 48 ड) 87

9) साधारणपणे स्त्रीच्या जनन क्षमतेचा कालावधी हा वयाच्या वर्षे इतका असतो

अ) 15 ते 20 ब) 15 ते 25 क) 15 ते 30 ड) 15 ते 49

10) साधारणपणे पुरुषाचा प्रजोत्पादनक्षमतेचा कालावधी हा वयाच्या वर्षे इतका असतो

अ) 15 ते 20 ब) 15 ते 25 क) 15 ते 30 ड) 15 ते 49

11) भारतात 1901 च्या जनगणनेनुसार जन्मदर इतका होता

अ) 40 ब) 67 क) 48 ड) 65

- 12) 2011च्या जनगणनेनुसार भारताची लोकसंख्या कोटी होती
अ) 101 ब) 121 क) 128 ड) 144
- 13) 2011 च्या जनगणनेनुसार भारतातील साक्षरता प्रमाण होते
अ) 74 ब) 64 क) 66 ड) 88
- 14) 2011 च्या जनगणनेनुसार भारताची लोकसंख्या कोटी होती
अ) 101 ब) 121 क) 128 ड) 144
- 15) 2011 च्या जनगणनेनुसार भारतातील पुरुष साक्षरता प्रमाण होते
अ) 74 ब) 64 क) 66 ड) 82.14
- 16) 2011 च्या जनगणनेनुसार भारतातील स्त्री साक्षरता प्रमाण होते
अ) 74 ब) 64 क) 66 ड) 65.46
- 17) migration हा शब्द या लॅटिन शब्दापासून तयार झाला आहे
अ) Migrare. ब) Migraot. क) Migratt. ड) यापैकी नाही
- 18) राज्यातल्या राज्यात होणाऱ्या स्थलांतरास काय म्हणतात
अ) राज्यअंतर्गत ब) देशअंतर्गत क) बहिर्गत ड) यापैकी नाही
- 19) एका राज्यातून दुसऱ्या राज्यात होणाऱ्या स्थलांतरास काय म्हणतात
अ) राज्यअंतर्गत ब) देशअंतर्गत क) आंतरराज्य ड) यापैकी नाही
- 20) एका देशातून दुसऱ्या देशात होणाऱ्या स्थलांतरास काय म्हणतात
अ) राज्यअंतर्गत ब) देशअंतर्गत क) आंतरराष्ट्रीय ड) यापैकी नाही
- 21) शिक्षणासाठी होणाऱ्या स्थलांतरास म्हणतात
अ) सामाजिक ब) राजकीय क) शैक्षणिक ड) धार्मिक
- 22) भूकंप हा स्थलांतरावर परिणाम करणारा घटक होय
अ) नैसर्गिक ब) आर्थिक क) सामाजिक ड) राजकीय
- 23) धर्म हा स्थलांतरावर परिणाम करणारा घटक होय

अ) नैसर्गिक ब) आर्थिक क) धार्मिक ड) राजकीय

24) औद्योगिकरण हा स्थलांतरावर परिणाम करणारा घटक होय

अ) नैसर्गिक ब) आर्थिक क) सामाजिक ड) राजकीय

25) लुधियाना हे शहर या राज्यात येते

अ) उत्तर प्रदेश ब) पंजाब क) हरियाना ड) पुणे

26) 2011च्या जनगणनेनुसार भारतातील नागरीकरणाचे प्रमाण होते

अ) 25 ब) 31.16 क) 65 ड) 35

27) 1901 च्या जनगणनेनुसार भारतातील नागरीकरणाचे प्रमाण होते

अ) 25 ब) 31.16 क) 10.24 ड) 35

28) 2010 मध्ये संपूर्ण जगातील नागरीकरणाचे सरासरी प्रमाण होते

अ) 51.60 ब) 55 क) 65 ड) 77

29) नागरीकरणामुळे स्त्रीयांचा दर्जा

अ) वाढतो ब) घटतो क) स्थिर ड) यापैकी नाही

30) नागरीकरणामुळे आर्थिक विषमतेचे प्रमाण

अ) वाढतो ब) घटतो क) स्थिर ड) यापैकी नाही

31) राखुरकेला हे शहर या राज्यात आहे

अ) बिहार ब) महाराष्ट्र क) गोवा ड) ओरिसा

32) 2018 नुसार भारतात प्रतिशत नागरीकरण झालेले आहे

अ) 45 ब) 34 क) 54 ड) 31

33) यांना मानव विकास संकल्पनेचे जनक म्हटले जाते

अ) महबूब-उल-हक ब) अभिजीत बॅनर्जी क) अनिस ड) यापैकी नाही

34) यु एन डी पी च्या मानव विकास अहवाल 2019 नुसार 0.800 ते 1.00 मानव विकास निर्देशांक मूल्य असणारे देश.... विकसित देश या वर्गवारीत येतात

अ) अतीउच ब) मध्यम क) अल्प ड) उच

35) यु एन डी पी च्या मानव विकास अहवाल 2019 नुसार 0.550 ते 0.699 मानव विकास निर्देशांक मूल्य असणारे देश.... विकसित देश या वर्गवारीत येतात

अ) अतीउच ब) मध्यम क) अल्प ड) उच

36) भारतात 1951 मध्ये लोकसंख्या वाढीचा वेग वार्षिक सरासरी प्रतिशत होता

अ) 1 ब) 1.25 क) 2.5 ड) 4

37) 2011 मध्ये भारतात दर हजारी जन्मदर होता

अ) 21.8 ब) 45 क) 34 ड) 24

38) 2011 मध्ये भारतात दर हजारी मृत्यूदर होता

अ) 21.8 ब) 7.3 क) 34 ड) 24

39) भारताचे दुसरे राष्ट्रीय लोकसंख्या धोरण रोजी जाहीर करण्यात आले

अ) 15 फेब्रु 2000 ब) 15 फेब्रु 2001 क) 15 फेब्रु 2002 ड) 15 फेब्रु 2005

40) या वर्षी भारताने पहिले लोकसंख्या धोरण जाहीर केले

अ) 1976 ब) 1999 क) 1988 ड) 1998

थोडक्यात उत्तरे लिहा

1) लोकसंख्याशास्त्राची व्याख्या देऊन त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा

2) लोकसंख्याशास्त्राची व्याप्ती स्पष्ट करा

3) माल्थस चा लोकसंख्या सिद्धांत स्पष्ट करा

4) युक्त लोकसंख्या सिद्धांत स्पष्ट करा

5) माल्थसचा लोकसंख्या सिद्धांताचे महत्व स्पष्ट करा

6) माल्थसचा लोकसंख्या सिद्धांतावरील टीका स्पष्ट करा

- 7) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांत स्पष्ट करा
- 8) लोकसंख्या विस्फोट म्हणजे काय व प्रमुख लक्षणे लिहा
- 9) लोकसंख्या विस्फोटाचे परिणाम स्पष्ट करा
- 10) लोकसंख्या विस्फोटावर उपाय सुचवा
- 11) जनन म्हणजे काय
- 12) जनन अभ्यासाचे महत्व लिहा
- 13) जनन मापानाच्या पद्धती लिहा
- 14) जननावर परिणाम करणारे घटक लिहा
- 15) भारतात जन्मदर जास्त का आहे कारणे लिहा
- 16) मृत्युदर म्हणजे काय व मृत्युदर मापानाच्या पद्धती लिहा
- 17) मृत्युदरात घट होण्याची कारणे लिहा
- 18) ढोबळ मृत्युदराची संकल्पना स्पष्ट करा
- 19) अर्भक मृत्युदराची संकल्पना स्पष्ट करा
- 20) स्थलांतर म्हणजे काय व वैशिष्ट्ये लिहा
- 21) स्थलांतराचे प्रकार लिहा
- 22) स्थलांतराचे परिणाम स्पष्ट करा
- 23) स्थलांतर थांबवण्यासाठी उपाय सुचवा
- 24) स्थलांतरावर परिणाम करणारे नैसर्गिक घटक लिहा
- 25) स्थलांतरावर परिणाम करणारे सामाजिक व राजकीय घटक लिहा
- 26) स्थलांतरावर परिणाम करणारे आर्थिक घटक लिहा
- 27) आंतरराष्ट्रीय स्थलांतर म्हणजे काय
- 28) भारतातील नागरीकरणाची वैशिष्ट्ये लिहा
- 29) भारतातील नागरीकरणाचे स्वरूप लिहा

- 30) नागरीकरणाचे परिणाम स्पष्ट करा
- 31) नागरीकरणाचे अर्थ स्पष्ट करा
- 32) भारतातील नागरीकरणाची कारणे स्पष्ट करा
- 33) नागरीकरणाच्या समस्या दूर करण्यासाठी उपाय सुचवा
- 34) नागरीकरणाचे अनुकूल परिणाम स्पष्ट करा
- 35) भारतातील नागरीकरणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा
- 36) मानव विकासाचा अर्थ सांगून मानव विकासाचे आवश्यक घटक लिहा
- 37) मानव विकासावर परिणाम करणारे घटक लिहा
- 38) मानव विकासाचे महत्व लिहा
- 39) लोकसंख्या धोरण म्हणजे काय
- 40) भारतातील लोकसंख्या विषयक धोरणाची उद्दिष्टे लिहा
- 41) लोकसंख्या धोरण व कुटुंब नियोजन कार्यक्रम संकल्पना स्पष्ट करा
- 42) कुटुंब कल्याण संकल्पना स्पष्ट करा
- 43) भारतातील पहिले राष्ट्रीय लोकसंख्या धोरण 1976 स्पष्ट करा
- 44) भारतातील कुटुंब नियोजन कार्यक्रमाच्या अपयश कारणे लिहा
- 45) भारतातील नवीन राष्ट्रीय लोकसंख्या धोरण 2000 स्पष्ट करा
- 46) राष्ट्रीय लोकसंख्या धोरण 2000 ची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा

- 1).....यांना लोकसंख्याशास्त्राचे जनक संबोधण्यात येते.
अ) जॉनग्रँट ब) माल्थस क) एडविन कॅनन ड) यापैकी नाही
- 2) 'An Eassy on the principles of population' हा ग्रंथयांनी लिहिला.
अ) जॉनग्रँट ब) रॉबर्ट माल्थस क) मार्शल ड) यापैकी नाही
- 3) युक्त लोकसंख्येचा सिद्धांतयांनी मांडला.
अ) गॉडविन ब) एडविन कॅनन क) रॉबर्ट माल्थस ड) यापैकी नाही
- 4) यावर्षाला महाविभाजन वर्ष असे म्हणतात.
अ) 1951 ब) 1921 क) 1931 ड) 1941
- 5).....यांच्या मते लोकसंख्या भूमितीय श्रेणीने वाढते.
अ) गॉडविन ब) अॅरिस्टॉटल क) रॉबर्ट माल्थस ड) एडविन कॅनन
- 6) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांताच्या पहिल्या अवस्थेत जन्मदर व मृत्युदर दोन्हीअसतात.
अ) जास्त ब) कमी क) सारखे ड) यापैकी नाही
- 7) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांताच्याअवस्थेला लोकसंख्या विस्फोटाची अवस्था असे म्हणतात.
अ) पहिल्या ब) दुसऱ्या क) तिसऱ्या ड) यापैकी नाही
- 8) भारतात..... लोकसंख्या विस्फोटाचा कालावधी समजल्या जातो.
अ)1951-55 ब) 1951-81 क) 2000-2005 ड) 1951-1960

- 9) मूल जन्माला आल्यापासून एक वर्षाच्या आत घडणारे मृत्यू म्हणजे..... मृत्यू होय.
अ) बालमृत्यू ब) अर्भक क) गर्भपात ड) यापैकी नाही
- 10) जिवंत अपत्यांना जन्म देणारी क्षमता...होय.
अ) लोकसंख्या ब) जननक्षमता क) जनन ड) जननदर
- 11) विकसित देशातील जननदराचे प्रमाण विकसनशील देशाच्या तुलनेत..... असते.
अ) जास्त ब) कमी क) सारखे ड) यापैकी नाही
- 12) भारतामध्ये आयुर्मान मर्यादाआहे.
अ) 69 ब) 80 क) 75 ड) 90
- 13) विशिष्ट काळात, विशिष्ट ठिकाणी मृत पावलेल्यांची संख्या म्हणजे ...होय.
अ) जननता ब) जननदर क) मर्त्यता ड) स्थलांतर
- 14) साधारणपणे.....चा कालावधीत स्त्रीयांमध्ये जननक्षम काळ आढळून येतो.
अ) 21 ते 50 ब) 15 ते 49 क) 18 ते 50 ड) 20 ते 49
- 15) 2011 च्या जनगणनेनुसार भारताची लोकसंख्या..... कोटी होती.
अ) 101.02 ब) 111.02 क) 121.02 ड) यापैकी नाही
- 16) 2011 च्या जनगणनेनुसार भारतात एकूण साक्षरतेचे प्रमाणटक्के होते.
अ) 64.04 ब) 74.04 क) 84.04 ड) 94.04
- 17) देशाच्या सीमेअंतर्गत होणाऱ्या स्थलांतरास..... स्थलांतर असे म्हणतात.
अ) ग्रामीण ब) नागरी क) देशांतर्गत ड) आंतरराष्ट्रीय
- 18) राज्यातल्या राज्यात होणाऱ्या स्थलांतरासस्थलांतर असे म्हणतात.
अ) राज्यांतर्गत ब) देशांतर्गत क) बहिर्गत ड) यापैकी नाही
- 19) विवाहामुळे होणाऱ्या स्थलांतरास.....स्थलांतर असे म्हणतात.
अ) सामाजिक ब) धार्मिक क) राजकीय ड) शैक्षणिक

20) ग्रामीण भागातून नागरी भागात होणाऱ्या स्थलांतरास.....स्थलांतर असे म्हणतात.

अ) ग्रामीण- ग्रामीण ब) ग्रामीण- नागरी क) नागरी-नागरी ड) नागरी- ग्रामीण

21) भूकंप हा स्थलांतरावर परिणाम करणाराघटक होय.

अ) नैसर्गिक ब) आर्थिक क) सामाजिक ड) राजकीय

22) धर्म हा स्थलांतरावर परिणाम करणारा..... घटक होय.

अ) नैसर्गिक ब) आर्थिक क) धार्मिक ड) राजकीय

23) एका ठिकाणावरून जेव्हा दुसऱ्या ठिकाणी लोकांचे स्थलांतर होते तेव्हा त्यास... स्थलांतर असे म्हणतात.

अ) आगमन ब) निर्गमन क) शैक्षणिक ड) धार्मिक

24) औद्योगिकीकरण हा स्थलांतरावर परिणाम करणारा..... घटक होय.

अ) नैसर्गिक ब) आर्थिक क) सामाजिक ड) राजकीय

25) 2011 च्या जनगणनेनुसार भारतातील नागरीकरणाची प्रमाणटक्के होते.

अ) 29.16 ब) 30.16 क) 31.16 ड) 25.16

26) 1901 जनगणनेनुसार भारतातील नागरीकरणाची सरासरी प्रमाणटक्के होते.

अ) 10.84 ब) 8.84 क) 15.84 ड) 16.84

27) हल्दिया हे शहर याराज्यात येते.

अ) उत्तर प्रदेश ब) कर्नाटक क) पश्चिम बंगाल ड) मध्य प्रदेश

28) 2011 च्या जनगणनेनुसार या घटक..... राज्यात सर्वात कमी नागरीकरण झालेले होते.

अ) आसाम ब) हिमाचल प्रदेश क) बिहार ड) ओरिसा

29) 2011 च्या जनगणनेनुसार....या केंद्रशासित प्रदेशात सर्वात जास्त नागरीकरण झालेले होते.

अ) चंडीगड ब) दिल्ली क) अंदमान ड) दमण व दिव

30) 1950 मध्ये संपूर्ण जगातील नागरीकरणाचे सरासरी प्रमाणटक्के होते.

अ) 24.44 ब) 29.44 क) 30.44 ड) 31.44

31) नागरीकरणामुळे स्त्रीयांचा दर्जा....

अ) वाढते ब) घटतो क) स्थिर राहतो ड) यापैकी नाही

32) नागरीकरणामुळे आर्थिक विषमतेचे प्रमाण.....

अ) वाढते ब) घटते क) स्थिर राहते ड) यापैकी नाही

33)..... यांना मानव विकास संकल्पनेचे जनक म्हटले जाते.

अ) महबुब-उल-हक ब) महम्मद यूनिस क) अभिजित बॅनर्जी ड) यापैकी नाही

34) भारतात 1951 मध्ये लोकसंख्या वाढीचा वेग वार्षिक सरासरीटक्के होता.

अ) 1 ब) 1.25 क) 1.5 ड) 2

35) 2011 मध्ये भारतात दरहजारी जन्मदर..... होता.

अ) 21.8 ब) 22.8 क) 23.8 ड) 24.8

36) 2011 मध्ये भारतात दरहजारी मृत्यूदर..... होता.

अ) 6.3 ब) 7.3 क) 8.3 ड) 9.3

37)साली भारताने पहिले राष्ट्रीय लोकसंख्या धोरण जाहीर केले.

अ) 1976 ब) 1978 क) 1979 ड) 1980

38) कुटुंब नियोजन कार्यक्रमाचे 'कुटुंब कल्याण कार्यक्रम' असे नामकरण....साली करण्यात आले.

अ) 1980 ब) 1978 क) 1976 ड) 1982

39) राष्ट्रीय लोकसंख्या धोरण 2000 नुसार..... पर्यंत देशात स्थिर लोकसंख्येचे उद्दिष्ट गाठण्याचे ठरविण्यात आले.

अ) 2040 ब) 2050 क) 2045 ड) 2060

40) भारताचे दुसरे राष्ट्रीय लोकसंख्या धोरणरोजी जाहीर करण्यात आले.

अ) 15 फेब्रुवारी 2000 ब) 15 फेब्रुवारी 2001 क) 15 मार्च 2009 ड) 15 मे 2015